

2013-12-06

Yttrande över remiss avseende redovisning av regeringsuppdraget marint områdesskydd inom regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Havs- och vattenmyndigheten. Dnr M2013/1511/Nm

Sammanfattning av synpunkter

ArtDatabanken ställer sig positiv till att Regeringskansliet gett Havs- och vattenmyndigheten i uppgift att beskriva omfattningen av befintligt marint områdesskydd samt lämna en prognos för behovet av tillkommande skydd. En sammanställning på nationell nivå utgör ett viktigt underlag för fortsatt planering av framtida marina skyddade områden.

ArtDatabanken anser dock att det är möjligt att utföra en mer grundlig analys med de kunskaper om marina naturvärden som finns idag. En sådan analys är viktig för att Sverige på sikt ska nå upp till sina internationella åtaganden.

- Representativitet bör analyseras för alla kriterier inom naturvärdesbedömning
- En grundläggande analys för hur Sverige ska uppnå sina internationella åtaganden bör genomföras, vilket är möjligt att utföra utifrån dagens kunskapsläge
- ArtDatabanken önskar också att det faktiska skyddet i befintliga skyddade marina områden ses över, samt en analys av verksamheter som motverkar syftet med skyddet

Omfattning av skydd och bevarande

ArtDatabanken är nöjd med genomgången och presentationen av de skydds- och bevarandeformer som används i den marina miljön idag, samt presentationen av arealer.

Remissen visar att representativiteten av skyddade områden runt Sveriges kust och i olika län är otillfredsställande. Arealen skyddade områden skiljer sig mellan olika län och havsbassänger. Även andelen skyddad areal per djupzon skiljer sig.

Representativitet har analyserats med avseende på geografisk spridning, djup och storleksfördelning. En bra utgångspunkt, men bör kompletteras då storlek och djup endast följer två av kriterierna för naturvärdesbedömning i marin miljö (Ekologigruppen 2013). Det är önskvärt att rapporten även presenterar representativitet för övriga kriterier inom naturvärdesbedömning; raritet, hotade arter eller habitat, sårbarhet, biologisk diversitet och naturlighet, då även dessa bör ligga till grund för val av nya skyddade områden.

Prognos för marint områdesskydd

Sammanställningen visar att med redan skyddade marina områden och planerade områden kommer Sverige inte att uppnå Konventionen om biologisk mångfalds (CBDs) mål om 10 % skydd av havsmiljön till 2020. Sveriges del av HELCOM-områdets utbredning av skyddade områden är 4,9 %, vilket är sämst i HELCOM-området (HELCOM 2013). HELCOMs rapport visar dessutom att Sveriges skydd fungerar dåligt för kända hot mot den biologiska mångfalden som övergödning, fiske och miljögifter.

Det är viktigt att Sverige når upp till sina internationella åtaganden, såväl inom CBD som inom de regionala havskonventionerna OSPAR och HELCOM. ArtDatabanken saknar analysen för hur Sverige ska uppnå detta i förliggande rapport.

Slutsatser och behov av ytterligare skyddsåtgärder

ArtDatabanken saknar ett resonemang kring representativitet gällande övriga kriterier för naturvärdesbedömning; raritet, hotade arter eller habitat, sårbarhet, biologisk diversitet och naturlighet (Ekologigruppen 2013). Först efter att alla kriterier för naturvärdesbedömning setts över kan en mer fullständig analys av behovet av ytterligare skyddsåtgärder tas fram. Även om kunskapsunderlaget idag är bristfälligt så bör dessa aspekter beröras så att förväntan på ett kunskapsunderlag är tydligt även för det marina naturvårdsarbetet.

Sammanställningen visar på brister i den geografiska representativiteten och sammanhängande av skyddade områden i dagsläget. Men, som också påpekas i utredningen, saknas en grundläggande analys av vilka ytterligare behov och åtgärder Sverige bör vidta för att uppnå målet som antagits inom CBD, att 10 % av kust- och havsområdena ska vara skyddade till år 2020 och att dessa ska vara välförvaltade, ekologiskt representativa och sammanhängande (Aichi target 11).

ArtDatabanken anser därför att det blir svårt att uppfylla syftet att ge Havs- och vattenmyndigheten verktyg för att vägleda länsstyrelser och kommuner kring framtida prioriteringar med avseende på marint områdesskydd. ArtDatabanken håller dock med om att man, tills bättre underlag tagits fram, kan utgå från de generella punkter om behov av ytterligare skyddsåtgärder som listats på sidan 38.

ArtDatabanken anser att det är viktigt att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att genomföra en mer grundläggande analys, vilket vi bedömer är fullt möjligt även utifrån dagens kunskapsläge. Istället för att fokusera på de stora kunskapsluckorna som finns när det gäller biologisk mångfald i svenska hav, kan man på ett offensivt sätt utgå från de kända värdena och diskutera hur man bäst tillvaratar dem.

Under senaste åren har många undersökningar av utbredning av arter och naturtyper genomförts inom ramen för olika projekt, t.ex. Svenska artprojektet (Karlsson & Lundin 2010), utsjöbanksinventeringar (Naturvårdsverket 2010, 2012), de s.k. länsprojekten (bl.a. Carlström m.fl. 2010, Florén m.fl. 2012), Marmoni och Biogeografisk uppföljning (b.a. Berggren 2012, Fyhr 2012, Näslund 2013, Sundblad m.fl. 2012, Wikström m.fl. 2013). Rapportering av status har gjorts för Vattendirektivet (VISS 2009), art- och habitatdirektivet (Sohlman 2008, Naturvårdsverket 2013), Havsmiljödirektivet (Havs- och vattenmyndigheten 2012), HELCOM (HELCOM 2013b,c), OSPAR (Halling 2012a,b) och nationell rödlista (Gärdenfors 2010). Olika naturvärdesbedömningar har även gjorts (bl.a. Naturvårdsverket 2010, Wikström m.fl. 2013) och ett förslag till system för naturvärdesbedömning har tagits fram (Ekologigruppen 2013).

ArtDatabanken vill också trycka på behovet av att se över det faktiska skyddet i befintliga skyddade marina områden. Detta innebär en genomgång av vilka verksamheter som pågår i och kring skyddade marina områden, hur de påverkar områdenas värden och möjligheterna att reglera skadliga verksamheter.

Detta yttrande har tagits fram av Anna Westling (marinbiolog) i samråd med Mona Naeslund (naturtypsansvarig), Christina Halling (marinbiolog) och Mikael Svensson (organismgruppsansvarig för fisk) för ArtDatabanken, SLU.

Lena Tranvik

Anna Westling

Chef för program naturvård

Marinbiolog

Referenser

Berggren M (2012) Rapport över provtagning i s.k. pockmarks i Brattenområdet i oktober 2012 och februari 2013. Rapport från engångsinsats inom projektet "biogeografisk uppföljning delsystem hav" HaV, NV, ArtDatabanken.

Carlström J, Florén K, Isaeus M, Nikolopoulos A, Carlén I, Hallberg O, Gezelius L, Siljeholm E, Edlund J, Notini S, Hammersland J, Lindblad C, Wiberg P och Årnfelt E (2010) Modellering av Östergötlands marina habitat och naturvärden. Länsstyrelsen Östergötland, rapport 2010:9

Florén K, Nikolopoulos A, Fyhr F, Nygård L, Hammersland J, Lindblad C, Wiberg P, Näslund J och Isaeus M (2012) Modellering av Västernorrlands marina habitat och naturvärden. Länsstyrelsen Västernorrland avdelning för natur och miljö. Rapport 2012:03.

Fyhr F (2012) GIS-utsökning av potentiella Natura 2000 naturtyper 1170 rev och 1110 sandbankar. AquaBiota Notes 2012:01.

Gärdenfors U (ed) (2010). Rödlistade arter i Sverige 2010 – The 2010 Red list of Swedish species, ArtDatabanken, SLU, Uppsala

Halling C (2013a) Granskning av antagen rekommendation 2010/8 Lophelia pertusa rev (OSPAR 10/23/1-E, Annex 30) – utkast 20130610.

Halling C (2013b) Granskning av antagen rekommendation 2010/9 Coral gardens (OSPAR 10/23/1-E, Annex 31) – utkast 20130610.

Havs- och vattenmyndigheten (2012) God Havsmiljö 2020 Marin strategi för Nordsjön och Östersjön Del 1: Inledande bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Rapport 2012:19.

HELCOM (2013) Overview of the status of the network of Baltic Sea marine protected areas.

HELCOM (2013) Redlist of Baltic Sea underwater biotopes, habitats and biotope complexes. BSEP 138.

HELCOM (2013) HELCOM Red List of Baltic Sea species in danger of becoming extinct.

Karlsson A, Lundin K (2010) Svenska artprojektets marina inventering har gått i hamn. Fauna och Flora 105:2, s. 22-29.

Naturvårdsverket (2010) Undersökning av utsjöbankar Inventering, modellering och naturvärdesbedömning. Rapport 6385.

Naturvårdsverket (2012) Utbredning av marina arter och naturtyper på bankar i Kattegatt. En modelleringsstudie. Rapport 6489.

Naturvårdsverket (2013) Nu är naturens hälsokontroll genomförd.

<http://www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Naturens-halsokontroll-genomford/>

Näslund J (2013) En sammanställning och analys av inventeringar för marin habitatkartering av 1110 sandbankar och 1170 rev i Skånes och Blekinges Län. AquaBiota Report 2013:05.

Sohlman A (red.) (2008) Arter och naturtyper i habitatdirektivet – tillståndet i Sverige 2007. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Sundblad G, Isaeus M, Florén K, Wijkmark N (2012) Utvärdering av undervattensvideo (dropvideo) i jämförelse med dykning som visuell metod för uppföljning av marina naturtyper: Jämförande metod och verifiering i Skåne. AquaBiota Notes 2012:05.

VISS (2009) <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

Wikström S, Enhus C, Fyhr F, Näslund J & Sundblad G (2013) Distribution of biotopes, habitats and biological values at Holmöarna and in Kvarken Archipelago. AquaBiota Report 2013:06.